

IRODALMI ÉRTESITŐ.

Az erdélyi ref. egyházkerület története. Pokoly József, az erdélyi ref. theologiai akadémia Debreczenben képzett történettanára, megírta több évi fáradságtalan előkészület és adatgyűjtés után az egyházkerület legújabb időkig terjedő történetét. E három kötetre terjedő nagy mű az egyházkerület állandó igazgató tanácsa megbízásából készült s az igazgató tanács valóban elismerésre méltó áldozatkészséget tanúsított e nagy költségbe került vállalat kiadásával. Már több év óta minden szükséges eszközt megadtak e nagy vállalat szerencsés keresztülvitelére s most az erdélyi ref. egyházkerület behatóbban, világosabban ismerheti meg viszontagsággal telt, de tanulságos múltját egy tehetséges és igen sok szerencsével kutató ifjú történetíró útmutatása nyomán, kinek gonddal készült nagy művéhez hasonló a többi egyház nem igen mutathat fel. Az is figyelemreméltóvá teszi e korszakos nagy művet, hogy az egyházkerület censurája alól került a nyilvánosság elé. Az igazgató tanács arról is bölcsen gondoskodott, hogy Pokoly új műve minél szélesebb körben elterjedjen. A három kötetes, hatvan ívre terjedő nagy munkát minden ref. egyházi lelkész, tanító, tisztviselő három forintért megszerezheti. Óhajtott volna, hogy hitfeleink közül is érdeklődjenek e több tekintetben kiváló mű iránt, mely az unitárius egyház múltját is feltűnteti a reformátusokéval érintkező XVI. és XVII. század folyamán. Új egyháztörténetírónk érdekesen és tanulságosan írja le ez érintő kort, természetesen az ő saját szempontja szerint. E szempont megbíralására mi is igen természetesen még utóbb egy keveset visszatérünk. K—ó.

Emlékfüzet. A tordai unitárius egyházközség temploma újjáalakításának ünnepélyéről, a melyről mult füzetünkben szoltunk, egy emlékfüzet jelent meg. *Lőrinczi* Dénes lelkész állította össze gonddal az ünnepély részleteit, a püspök fogadtatása, az elmondott beszédek, költemény és a templom ismertetése mellett közölve a buzgó adakozók névsorát is. A 82 lapnyi tiszta nyomású füzet ára 1 kor. Ajánljuk szives figyelembe.

Cura pastoralis czimen *Hörk József* pozsonyi ev. theol. akad. tanár egy 98 lapra terjedő munkát irt a lelkipásztori gondozás gyakorlására. A nagy gonddal készített és más felekezetekkel szemben türelmet hirdető utasítást a dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerület adta ki.

Felhívás „Dr. Luther Márton Művei“-nek megrendelésére. Az ág. ev. testvérek az alábbi felhívást bocsátották ki, melyet az érdeklődők szives figyelmébe ajánlunk.

A „*Luther Társaság*“ 1903. nov. 12-én Budapesten tartott kögyülésén elhatározta, hogy a reformáció közelgő négy százados fordulója alkal-

mából nemzeti irodalmunkat *D. Luther Márton*. a nagy reformátar örökbecsű műveinek magyar nyelven való kiadásával gazdagítja.

Négyszáz esztendő elég nagy idő arra, hogy a világtörténelem amaz epochalis eseményét és annak hőseit minden elfogultság nélkül, tárgyilagos szempontból ítélhessük meg. Épen azért meg vagyunk arról győződve, hogy — bár vállalatunkkal első sorban a magyar evangéliomi protestáns köröknek óhajtunk szolgálatot tenni, — *D. Luther Márton* műveinek kiadását mindazok örömmel fogják üdvözölni, a kikben van érzék a történelem nagy alakjai s azok viselt dolgai iránt s a kik — forrásművekről levén szó — a tudomány érdekét minden más particularis érdeknél nagyobbra becsülik.

Ily szempontból indulva ki, jelen felhívásunkkal nemesak hitsorsosainkhoz, hanem a magyar nemzeti irodalom s kiváltképen a történettudomány minden barátjához és munkásához fordulunk. Ki és mik volt *Dr. Luther Márton*? azt az elfogulatlan olvasó legbiztosabban az ő saját műveinek tanulmányozása alapján döntheti el. Azok az ő szellemének, fejlődésének, küzdelmeinek s a korviszonyoknak is leghivebb tükrői.

Épen azért eszünk ágában sincs, hogy *D. Luther Márton* műveinek kiadásával a különben is kiélesedett felekezeti ellentéteket és áldatlan harczot fokozzuk ez szítsuk. Ellenkezőleg: feltárjuk a mult nagy emlékeit, hogy azokból a tanulságot jobbra is balra is minden komoly gondolkodó teljes szabadsággal levonhassa a maga és korunknak javára.

Történeti-kritika szempontból kifogástalan szöveg-kiadást óhajtunk nyújtani. Alapul a legújabb s a maga nemében páratlan u. n. *weimari* nagy kritikai kiadást vettük, a mely *D. Luther Márton* műveit az eredeti hiteles szöveg szerint közli. Minden egyes iratot rövid bevezetéssel s jegyzetekkel látunk el. Évenként egy (30—40 ívnyi) kötetet adunk ki. Egy-egy kötet ára 6 korona lesz. Minden kötet magában is teljes egész leendő. Megrendelhető *Bendl Henrik* pénztáros urnál Budapesten (Deák-tér 4. sz.) Jelentkezéseket azonban *dr. Masznyik Endre*, a vállalat szerkesztője is elfogad (Pozsony, Miny-utca 13. sz.)

Ígazi, mű bolti ára jóval magasabb lesz, sőt, minthogy feles számú példányt, szándékozunk nyomtatni, esetleg könyvtvársi forgalomba nem nyűsség, akik meg akarják szerezni, sziveskedjenek előzetesen jelentkezni.

Budapest, 1904. febr. 25.

dr. Zsilinszky Mihály,

a Luther Társaság elnöke.

Majba Vilmos,

a Luther Társaság titkára.

dr. Masznyik Endre,

a Luther irod. vállalat szerkesztője.

KÜLÖNFÉLÉK.

Adatok az unitárismushoz. Bowienak, a brit és külföldi unitárius társulat titkárának, a társulat választmányára elé terjesztett jelentéséből közöljük az unitárismus jelen életnyilvánulásáról tanuskodó alábbi adatokat:

A titkár mindenekelőtt bejelentvén, hogy Hargrove Ch., a kit a társulat Ausztraliába küldeni határozott, a husvét hetében fog ez utjára elindulni s Ausztraliában először Perthet, azután Adelaidot, Melbournet és a szomszédos helyeket fogja meglátogatni, mindenütt prédikálva és felolvasásokat tartva; onnan Tasmaniába, Hobartba, majd Sydney-be, Brisbane-ba és más városokba megy, a hol unitárius gyülekezetek vannak s csak ez év vége felé fog e missiói utjából, a melyre neje is elkiséri, visszatérni, — jelentését így folytatja: Christiániában, Norvégia fővárosában, több év óta van egy unitárius társulat, a melynek tagjai közelebből elhatározták, hogy mint rendes gyülekezet szervezkednek és saját lelkészt tartanak. Ez állásra meg is nyerték Hangerud Herman, christianiai születésű egyént, a ki egy ideig Amerikában mint unitárius lelkész működött és sokat tapasztalt férfit. Ez a mozgalom nagyjelentőségű és szép jövőt ígér az unitárismusnak. Armstrong úr, a társulat volt elnöke májusban a társulat megbízásából meg fogja látogatni Christianiát és ha ideje megengedi, meglátogat más központi helyeket is, hogy a szabadelvű vallásos gondolkozók vezéregyéniségeivel találkozzék és tanácskozzék. Amsterdamban a wallon-egyház fontos munkát végez a szabadelvű vallásos művek kiadásával és terjesztésével Hollandiában, a mely célra a társulat is 20 font sterlinget szavazott meg. — Franciaországban Bourrier André szorgalmasan fáradozik a szabadelvű vallásos gondolatok terjesztésében az ifjabb katolikus papság között, főleg »Le Chrétien Français« című lap útján. Revillenek Párisból és Montet-nek Genfből tett ajánlatukra a társulat e célra szintén 20 font sterlinget szavazott meg Bourriernek, hogy őt ebben a fontos működésében támogassa. Különben a társulatnak a f. évben tartandó köz-